

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XXXII. A Fortuna excæcatis oculos aperiri, si velint considerare, quid
futura, quid præsens ferat felicitas?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

perij innocentes, vitam illorum, æstiment insaniam, & finem illorum sine honore. Veniet tempus, quo palinodiam canent, & seipfos fatebuntur insaniuisse. Cum agricola semina, multo cum labore collecta, seminauerit, inquit S. Chrysostomus, si adsit aliquis agriculturæ ignarus, omnia, quæ fiunt, cernens, admirabitur, & forte dicet: Quid hic homo tandem facit? Collecta dissipat, nec dissipat tantum, sed & terræ cum multa cura commiscet, ne facile colligi possint: nec commiscet tantam terræ, sed & optat, vehementem fieri pluuiam, ut proiecta marcescant, & lutum fiat. Qui etiam turbabitur, cernens fulmina & corrusionationes de ferri. Agricola verò, non ita, sed letabitur tempestatem, cernens: non enim presentia respicit, sed futura expectat: non respicit ad fulmina, sed manipulos computat: non marcescentia semina, sed vernantes spicas, non grauem imbrem, sed incundissimam aræ ventilationem. Itidem & nos, non presentem spectemus laborem, sed orientem ex eo utilitatem, & ex eo nascentem fructum. Labor arrha est, cælum corona. Ita, teste Blofio, S. Gertrudis diuinitus intellexit, quod, quemadmodum annulus est signum desponsationis, ita aduersitas tam corporalis, quam spiritualis humiliter propter Deum tolerata, est verissimum signum diuine electionis, & quasi desponsatio anima cum Deo: tantum, ut grauatus quisq; confidenter dicere possit hæc verba: AN NVLO SVBARRAVIT ME DOMINVS MEVS IESVS CHRISTVS.

S. Chrysost.
homil. 3. ad
pop.

Lud. Blofius
in Monili
spir. c. 10.

CAPVT XXXII.

A Fortuna excæcatis, oculos aperiri, si velint considerare quid futura, quid presens ferat felicitas.

Paradoxum videri potest, si quis dicat, neminem felice esse infeliciorem, & infelice nullum feliciorum, si Fortunam ferre nōrit: sed profectò oraculum est, iam olim à D. Augustino, his verbis prolatum: Nihil est infelicius felicitate peccantium, qua peccatis nutritur impunitas; & mala voluntas, velut hostis interior, nutritur. Quin & infelicem, in hac vita, felicem esse, haud inuiti fatēbimur, si quæ huc vsque differuimus, seriò expendere velimus, & presentia placeat cum futuris in trutinam mittere. Christiani non
smis,

L

S. Augustin.
epist. 5. ad
Marcellin.

II

S. Augustin. *smus*, ait S. Augustinus, nisi propter futurum seculum. Nemo presentia in Psal. 101. bona speret. Nemo sibi permittat felicitatem Mundi, quia Christianus est: sed utatur felicitate presenti, ut potest. Quo modo potest? quando potest? cum adest, consolationi Dei gratias agat; ubiq; sit gratus, nusquam sit ingratus: & patri consolanti, & blandienti, & patri emendanti, & flagellanti, & disciplinam danti gratus sit. Amat enim ille semper, siue blandiatur, siue minetur. Sed magis amat, cui maiorem destinat felicitatem. Quæ ergo maior sit felicitas, eodem Augustino iudice, decidatur: immo ipsa utraque felicitas decidat, dum se se ipsam, quid sit, declarat. Nam, licet infiniti ad finitum nulla sit proportio, atque idcirco æterna beatitudo cum huius vitæ fluxa voluptate, non secus atque Oceanus cum riuulo, immo longè dissimiliùs comparetur; humanis tamen affectibus ita nonnullorum mentes excæcantur, ut presentis vitæ delectatio, non solum maior, quàm re ipsa est, sed etiam futuris æternis gaudijs anteferenda videatur: quemadmodum etiam furiosis & ebrijs omnia duplicia

apparent. *Nec tantum hoc ebrijs aut insanis accidit, sed etiam sanis ac sobrijs*, ait Lactantius. Nam si aliquid nimis prope admouens, duplex videbitur. Certum est enim interuallum ac spacium, quo acies oculorum coit. Item si retrorsum auoces animum, quasi ad cogitandum & intentionem mentis relaxes; cum acies oculi utriusq; deducitur, tunc singuli videre incipiunt separatim. Si animum rursus intenderis, aciemq; direxeris; coit in unum, quidquid duplex videbatur. Quid ergo mirum, si mens veneno ac potentia vini dissoluta, dirigere se non potest ad videndum, sicut nec pedes quidem ad ambulandum, nervis stupefcentibus debiles? aut si vis furoris in cerebrum sauiens, concordiam disungit oculorum? Hoc idem accidit illis, quos non iam Circe, sed Babylonia meretrix suo poculo inebriat, dementat, illecebrisque ad insaniam redigit. Nimis prope admouent sensuum delectamenta; nimis inhiant voluptati: neque, animo retrorsum auocato, possunt rectè inspicere, quid Fortuna ridens secum ferat insidiarum ac miseriarum. De his dictum est: *Palpabunt quasi in tenebris, & non in luce, & errare eos faciet, quasi ebrios.* Ad hos dictum est: *Expergiscimini ebrijs, & flete, & ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine.* Venite, gustate & videte, quoniam suavis est Dominus: beatus vir, qui sperat in eo.

II.

Gustum nobis præbet maioris voluptatis, D. Augustinus, ut dixi, cuius hæc sunt. *Quanta erit felicitas, ubi nullum erit malum, nullum*

nullum latebit bonum, vacabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omni-
 bus. Nam quid agetur, ubi, neq, vlla desidia cessabitur, neq, vlla indi-
 gentia laborabitur, nescio. Admoneor etiam sancto cantico, ubi lego,
 vel audio. Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in secula seculorū
 laudabunt te. Omnia membra & viscera incorruptibilis corporis, qua
 nunc videmus, per vsus necessitatis varios, distributa, quoniam tunc nō
 erit ipsa necessitas, sed plena, certa, secura, sempiterna felicitas, profi-
 cient in Dei laudibus. Omnes quippe illi, de quibus locutus sum, qui
 nunc latent harmonie corporalis numeri, non latebunt intrinsecus & ex-
 trinsecus, per corporis cuncta dispositi, & cum ceteris rebus, qua ibi ma-
 gis mirabiles videbuntur, rationales mentes in tanti artificis laudem ra-
 tionabilis pulchritudinis delectatione succedent. Qui motus illic talium
 corporum sint futuri, temere desinire non audeo, quod excogitare non va-
 leo. Tamen & motus, & status, sicut ipsa species decens erit, quicunq,
 erit, ubi nihil, quod non decebit, erit. Certe, ubi volet spiritus, ibi erit
 protinus corpus: nec volet aliquid spiritus, quod nec spiritum possit dece-
 re, nec corpus. Vera ibi gloria erit, ubi laudantis, nec errore quisquam,
 nec adulatione laudabitur. Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli
 defretur indigno, sed nec ad eum ambiet vllus indignus, ubi nullus per-
 mittetur esse, nisi dignus. Vera pax ibi est, ubi nihil aduersi, nec à seipso,
 nec ab alio quisquam patietur. Praemium virtutis erit ipse, qui virtutem
 dedit, & qui seipsum, quo melius, aut maius nihil possit esse, promisit. Quid
 est enim aliud, quod per Prophetam dixit: Ero illorum Deus, & ipsi
 erunt mihi plebs: nisi, Ego ero, vnde satientur: ego ero, quidquid ab om-
 nibus honeste desideratur, & vita, & salus, & victus, & copia, & ho-
 nor, & pax, & omnia bona. Sic enim & illud recte intelligitur, quod
 ait Apostolus. Vt sit Deus omnia in omnibus. Ipse finis desideriorum
 nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatio-
 ne laudabitur. Hoc munus, hic affectus, hic actus profecto erit omnibus,
 sicut ipsa vita aeterna, communis. Ceterum, qui futuri sunt, pro meritis
 praemiorum, etiam gradus honorum atq, gloriarum, quis est idoneus co-
 gitare, quanto magis dicere? Quod tamen futuri sint, non est ambigē-
 dum. Atqui etiam illa beata ciuitas magnum in se bonum videbit, quod
 nulli superiori vllus inferior inuidebit: sicut nunc non inident Archā-
 gelis Angeli ceteri: tanquam nolit esse vnusquisq, quod non accepit;
 quamuis sit pacatissimo concordiae vinculo ei, qui accepit, obstrictus; sicut
 nec in corpore vult oculus esse, qui est digitus, cum membrum vtrumq,
 contineat totius carnis pacata compago. Sic itaq, habebit donum aliis a-
 lio mi-

Rr

lio mi-

S. Augustin.
 lib. 22. de
 Ciuit. c. 30.

I. Cor. 13.
12.

I. Cor. 2. 9.

S. August. de
Salutarib.
document.
cap. 56.

lio minus, ut hoc quoque donum habeat, ne velit amplius. Hæc est alterius vitæ felicitas, vel umbra potius felicitatis. Nam quidquid nunc videmus, per speculum videmus & in enigmate duntaxat, siquidem oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus ijs, qui diligunt illum. Ex his talibus principijs, facit hanc deductionem idem S. Pater. Nihil nos terreat mundi infelicitas, quia si istam infelicitatem mundanam Sancti DEI omnes timuissent, perpetuam felicitatem non haberent. Si felicitas huius mundi transitoria diligitur hic, perpetua non inuenitur. Ad perpetuam felicitatem tendamus, ubi patriam & parentes habemus, patientissime omnia huius mundi mala, pro Christi nomine, toleremus. Quid est, quod tolereatur, contra illud, quod nobis promittitur? Apostolus inquit, non sunt condigne passionis huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur, in nobis. Nulla ergo nos terreat pressura, nulla calamitas frangat.

III.

Idem, in
Psal. 109.Idem, lib. de
vera innoc.
cent. c. 199.Et l. 50. ho-
mil, hom. 10.Idem ferm.
26. in Ioan.Idem in Psal.
26.

Intueamur nunc etiam, quæ sit huius vitæ Fortuna, quæ felicitas? ex eiusdem Patris sententia. Primum, temporales res nemini conferunt veram felicitatem, quia non eximunt insatiabilem cupiditatem. Qui enim biberit ex hac aqua, sitiet iterum. Secundò, Numquam debet segura esse felicitas: quia periculosiora sunt animo segura, quam corpori aduersa. Prius enim corrumpunt prospera, ut inueniant aduersa quem frangat. Tertiò, quia non colimus Deum, ut hic felicitatem habeamus. Quanti illam habent, quia non colunt Deum? Vt hic senescamus, & decrepiti efficiamur? Quanti senescunt blasphematores Dei? Nec ideo colendus est Deus, ut cultores illius habeant filios, & non sint steriles. Filios enim Deus & onagris & serpentibus dat. Non ergo pro magno & vero bono petendum est, quod & Iudeis, & Paganis, & hæreticis, etiam & ipsis bestijs datur. Aurum enim & argentum, & honores, & filios, & patrimonia multi habent etiam mali. Quartò, quia non permittit Deus malos esse felices, sed ideo malus felix putatur: quia quid sit felicitas, ignoratur. Vnde, si idem est felicitas, quod Fortuna, ignorans fuit Lucanus, qui dixit: Seruat multos Fortuna nocentes. Non Fortuna illa fuit, sed infortuniū. Quid ita? Quia felix vocatur quisque, quando, quod amat, habere videtur. Verè autem felix est, non si habeat, quod amat, sed si id amet, quod amandum est. Multi enim miseri sunt magis habendo, quod amant, quam carendo. Amando enim res noxias miseri sumus, habendo miseriore. Et propitius Deus, cum malè amamus, negat, quod amamus: iratus autem dat amanti, quod malè amat.

Ac, no

Ac, ne erremus in vocabulo, apud stolidos, idem est felicitas, quod *Fortuna*; quæ differunt plurimum, apud sapientes. *Quia Fortuna potest esse mala; felicitas autem si mala fuerit, felicitas non erit. Dicunt Philosophi, quod felicitas est, quam boni habent, præcedentibus meritis. Fortuna vero est, que dicitur bona, sine ullo examine meritum, fortuito accidit hominibus & bonis & malis, unde etiam Fortuna nominatur. Quo modo ergo bona est, que sine ullo iudicio venit & ad bonos & ad malos, velut ceca & in quoslibet irruens? Sed demus hoc vulgo, & Fortunam vocemus felicitatem; videamus autem, quanam illa sit, & quam præclara felicitas? & an non sit, præ illa verâ atq; sempiternâ meritò contemnendâ? immo an non calamitas præoptanda? Siquidem ipsa, que in rebus humanis vocatur felicitas, plus est timenda, quam miseria. Quandoquidem miseria plerumq; affert ex tribulatione fructum bonum; felicitas autem corrumpit animum peruersa securitate, & dat locum diabolo tentatori. Sed hanc causam, secundò iam loco, attigimus. Ad quam etiam pertinet, quòd homines, ut ærumnis molliuntur, ita prosperitate fiant duriores. Unde, quem in hac quæstione iudicem elegimus, idem Augustinus iubet nos, non intendere in homines, qui prosperantur in hoc seculo felicitate falsa atq; ventosa & prorsus seductoria: ubi nihil aliud nutriunt, nisi superbiam, & cor eorum congelascit aduersus Deum, & fit durum aduersus imbrem gratiæ ipsius, ne fructum ferat. Presumentes enim, omnia sibi abundare, que videntur huic vitæ necessaria, & vltra quàm necessaria extolluntur. Et cum sint homines, per iniquitatem, inferiores omnibus hominibus, per superbiam, superiores se putant omnibus hominibus. Atq; utinam, vel sicut alios homines se esse deputarent.*

Quidnam igitur est felicitas illa seductoria? quid *Fortuna* tam bella, quæ, apud mortales, adeò multum valet, ut dicta sit, *omnipotens*? In primis copia diuitiarum: deinde magnitudo honoris; potentia; nomen illustre & clarum; corporis robusta valetudo; amici; & quidquid optant humana vota. Quod ad diuitias attinet, finxerunt sanè Xenophon Atheniensis, & Callistonicus Thebanus *Fortuna* simulachrum Plutum infantem gremio gestantis. Atqui Plutum *Fortuna* pluribus ostentat, quàm donat: alluciendo fascinat, non locupletat. Hinc *Fortuna*, apud Romanos, *Viscera* dicta, quòd homines eminus capter; & adeò quidem, ut *Fortuna* aureæ effigies in cubiculis Principum olim poni soleret, quæ ipsdem morientibus, in successorum manus traderetur. Sic

R r 2 enim

I V.

S. Aug. l. 4. de ciuit. cap. 18.

S. August. in Psal. 68.

S. August. in Psal. 124.

V.

Pausan. in Bœoticis,

enim de Antonino Pio moriente Iulius Capitolinus scribit : *Tertia die, cum se grauari videret, M. Antonino Rempub. & filiam, presentibus Prefectis, commendauit, Fortunamq; auream, qua in Principum cubiculo poni solebat, transferri ad eum iussit.* Et de Seuero Spartianus. *Fortunam regiam, qua comitari Principes, & in cubiculis poni solebat, geminare statuerat, ut sacratissimum simulacrum utriq; relinqueret filiorum: sed cum videret, se perurgeri, sub horam moris dixisse fertur, ut alternis, apud filios Imperatores, in cubiculis poneretur.* Igitur seruabatur, fortuna aurea, in Imperatorum cubiculis, quasi regni fatum; quasi Palladium quoddam, quasi Dea felicitatis: sed Dea inconstans, vaga, leuis.

VI.

Itaque, sicut illa in caelo est aeterna, ita haec diaria est felicitas, & trallaticia; qua, in statua sua, aurea, reipsa viuea est, cum splendet, frangitur. Quod testantur complures. Tacitus ait: *Nihil rerum mortalium tam instabile & fluxum est, quam potentia non sua uinxa.* aded, ut Fortunam citius reperias, quam retineas. Ad stipulatur Philo his verbis: *Nihil est, quod mortales tanto affectu desiderant, reipsa nihil: sed umbra, aut aura, antequam subsistat, praetercurrens.* Accedit, & recedit, Euripis, & astibus maris similis. Subscribit & Dio, quo teste, Seianus luculentum Fortune ludibrium, Fortunam Seruij Tullij, quam domi superstitiosè habitam libationibus & sacrificijs colebat, repente vidit se auertentem, expertus postea, quod in imagine vidit prius. Sed, ante omnes, graphicè Seneca, *Omnia, inquit, ista, qua vos tumidos, & supra humana elatos obliuisci cogunt nostra fragilitatis, qua ferreis claustris armati: qua ex alieno sanguine raptam vestram defenditis: propter qua classes cruentaturas maria deducitis: propter qua quassatis vrbes, ignari quantum telorum in aduersos Fortuna comparet: propter qua, ruptis toties affinitatis, amicitia collegij faderibus, inter contendentes duos, terrarum orbis elisus est. Non sunt vestra, in depositi causa sunt; iam iamq; ad alium Dominum spectantia: aut hostis illa, aut hostilis animi successor inuadet.* Sed audiamus iterum iudicem Augustinum, cuius haec sunt: *Non nos vel filios nostros felices diuitia terrena faciunt: qua nobis uiuentibus amittenda sunt; vel a quibus nescimus, vel forte a quibus nolumus possidenda. Sed Deus felices facit, qui est vera opulencia mentium.* Verè Poëta.

Fortuna immeritos auget honoribus.

Fortuna innocuos cladibus afficit.

Iustos illa viros pauperie grauatur,

Indignos eadem diuitijs beat,

Quæ.

Quænam ergo potest esse in diuitijs felicitas? Acquiruntur, non sine cura ac labore, & plerumque non sine scelere; possidentur sæpius à malis, nec sine litibus & anxietate; amittuntur cum dolore. Parum hoc esset, nisi etiam cum illis toties amitteretur felicitas sempiterna. Atq; vt infelix hæc felicitas tantò promptius spernatur, docet S. Ambrosius ideò pro vera haberi felicitate eam nõ posse, quia si non est scelerata, saltem facit sceleratos. *Oremus hic*, inquit, *potius laborem subire, vt in regno calorum consolationem quietis aeterna mereamur adipisci. Magna enim illecebra delinquendi est rerum affluentia secundarum. Supinat, extollit, obliuionem auctoris infundit. Considera illum diuitem in Euangelio supra ostrum & purpuram recumbentem, cuius de mensa micæ iustus ille pauper Lazarus colligebat. Nonne videtur tibi diues ille ad Dominum dicere: Discede à me, vias tuas scire nolo? Et verè noluit scire huius vias Domini. Si enim vellet, cognosceret. Sed quia plena sunt laboris, fugiuntur & declinantur à perditis. Quasi ebrius itaq; non recognoscit salutis auctorem. Deinde conuersus ad compotores suos. Manducemus, inquit, & bibamus: quid prodest, si seruiamus ei? Aut qua utilitas, si obseruemus eum? Hæc itaq; dicit secularium rerum abundantia temulentius, quia in seculo continuo scelerum merito non reperiuntur. Supinabatur enim, quia in manibus ei ad voluptatem omnia suppetebant, & conscius impietatis suæ cuius pœna sequestrabatur, putabat, quod Deus impiorum scelera non videret. Non autem Deus, sed ipse non videbat, à cæco Pluto exoculatus.*

VII.

S. Ambrosius in tract. de secunda interpellat. iob.

Monymus, auctore Laërtio, erat Corinthij cuiusdam Trapezitæ seruus: qui cum Philosophiæ amore teneretur, cuperèturque maximè operam dare Diogeni, neq; tamen hoc ipsum à Domino posset precibus vllis impetrare, simulatâ insanîâ, monetam cepit spargere; eo modo dimissus, ad Philosophiam se conuertit, Diogenemque secutus est. Hunc modum tenent, qui veram sapientiam sectantur: pecunias abijciunt, omnia quæ possident, abdicant, ne vitij's irretiti à cælesti Philosophia retrahantur. Videntur quidem insanire, sed illis duntaxat, qui olim dicent: *nos insensati, vitam illorum aestimabamus insaniam, ecce quomodo computati sunt inter filios Dei.* Tales filij fuère, quotquot, paupertatem amplexi, cum Benedicto, Bernardo, Francisco, Ignatio, aliisque Sanctis, nudi omnibus diuitijs, nudum Christum sequi voluerunt; paupertate atq; inopia felices; qui abundantia & opibus miseri extitissent.

VIII.

Sap. 5.

Rr 3

Verùm

IX.

Hebr. 10.34

Surius 23.
Ianuar.

Verum illi quoque facile iacturam bonorum suorum passi sunt, qui se *Fortune* bonis, ipsius *Fortune* inconstantia, immo *Numinis* providentia aut voluntate, priuatos intellexerunt. Tales fuere, ad quos Apostolus scribit: *Rapinam bonorum vestrorum, cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem & manentem substantiam.* Talis fuit S. Ioannes eleemosynarius Alexandriae Episcopus. Tredecim Ecclesiae Alexandrinae naues oneratae, in Adriatico mari, magno naufragio, omne onus, quod erat ter mille & trecentarum librarum auri, prodegerant: ipsae inanes in Alexandriae portum redierunt. Illi igitur, quibus nauium cura concedita fuerat, e portu, ad templum confugerunt, tanquam ad securitatis asylum. Quod cum Patriarchae relatum fuisset, illico Numini, propter hoc quoque, gratias egit; deinde ad nautas & naucleros misit litteras remissionis, ea sola, quae Iob dixit, dicens: *Dominus dedit, fratres, Dominus abstulit. Egre dimini ergo, pro hoc nullum timeantes periculum. Dominus enim erit sollicitus de castro. Cum autem multi ex ciuibus venirent ad eum consolandum, prior ipse eis dixit: Non oportet vos, o fratres, tristitia affici propter periculum nauium, cuius ipse solus sum causa. Nisi enim magnos & elatos sumissem spiritus, propter alienorum elargitionem, immo vero Dei ipsius, hoc nequaquam accidisset. Volens itaque, Deus meum tumorem comprimere, permittit hanc mihi accidere calamitatem. Est enim eleemosyna saepe causa superbiae ei, qui non aduertit. Paupertas autem, sicut scriptum est, virum reddit humilem. Ego sum igitur causa duorum malorum: vnius quidem, quod mercede eleemosynae priuatus sum, propter vanam gloriam: alterius vero, quod propter eam procuravi amissionem tantarum pecuniarum: & nunc ad me attraho vniuersum iudicium animarum, quae rediguntur ad angustias. Sed Deus, etiamsi non propter me, sed propter curam, quam gerit eorum, qui indigent, suppeditabit ea, quae sunt ad usum necessaria. Illud enim: Non te dimittam, neque te relinquam, ab eo dictum est. Fidelis autem est, qui promissit. Sic ij, qui venerant, ad sanctum consolandum, ipsi sunt potius ab illo dimissi, accepta consolatione.*

X.

M. Marulus
Spalatenf.
lib. 5. cap. 3.

Sic aestimat, quisquis nouit aestimare fortunas. Vt autem & nos sic discamus aestimare, & Sanctis Deus facultates subduxit, & Sancti, facultatibus subductis, Deo gratias egerunt; neque alijs, sed sibi metipsis culpam attribuerunt; imo onere se leuatos arbitrati, res ablatas, beneficij loco censuerunt. *Bernardus Clarenallensis Abbas, cum ducenta argenti pondo sibi ad impensas conferendi Monasterij*

nasterij missa, à grassatoribus intercepta fuisse audisset, gratias Deo egisse dicitur, quod magno se onere leuasset. Tam ergo modicè tulit, argenti amissionem, ut eo grauari se putaret, si non amisset. Grauantur multi, sed onus amant, quo ad Infernum deprimuntur. Ne hili facerent, si flauam terræ glebam, aut candidum metallum cum cælesti gloria conferrent: aut illud meminissent: *Diuitia si assuant, nolite cor apponere*: aut istud:

Non est tuum, fortuna, quod fecit tuum.

Dari bonum, quod potuit, auferri potest.

Multò autem citiùs alterum Fortunæ bonum, Honor, & nomen bonum auferri potest. Pecunia manibus, fama linguis tollitur: ad illam rapiendam digiti debent esse præsentés: lingua & sermo etiam absentibus nocet; immo magis scuit in eum, qui quia non audit, non defendit. Idcirco & hic rectè pronunciat, quem, supra, iudicem adduximus, ita enim ait: *Felicitas hominis pendere non debet ex hominum linguis. Nullus enim sapientum Philosophorum finem suarum actionum constituit in fama vulgi, aut in lingua hominum.* Prouidè ait: *nullus sapientum Philosophorum.* Nam stulti non pauci fuerunt, qui, nominis causa, omnia facerent, omnia ferrent. An non enim Empedocles, ut immortalis factus videretur, morte occultata, in craterem ardentis Ætnæ insiluit, crepidis, seu baxeis proditus, quos vis flammæ reiecit sub oculos eorum, qui amissum quæsiuerunt? Nimirum egregia sapientia est, mori, ne mortalis videaris. Numa Pompilius, ut authoritatem sibi faceret, Ægeriæ Nymphæ mendacio superbiuit. Monyma, Mithridatis vxor, in desperatione rerum profligatarum, ignominie impatiens, detractum è capite diadema collo circumligauit, seq; ipsam suspendit. Cum autem corporis pondere laqueus ille diruptus esset, dixit: *Execrandum diadema, neq; in tam tristi ministerio mihi profuisti.* Moxque, cum super illud humi abiectum insputasset, Eunucho regio se se obtulit iugulandam. Quid hæc putauit, homines dicturos? fronti, non gutturi factum esse, diadema, dixerunt; longèque fortiùs acturam fuisse, si ignominiam ferre, quàm in se ipsa vindicare maluisset. At illa quoque Fortunæ exemplum fuit, in qua ostendit, vsque adeò paruum discrimen inter laqueum & diadema esse, ut hoc ipsum possit regibus, pro laqueo, seruire. Quanti autem sint facienda, dignitas, potentia, honor *sapientes Philosophi*

Psal. 61. 11.

XI.

S. Augustin.
epist. 56. ad
Dioscori.
demi.

lofophi immo ipsi etiam Poëta sonantiffimè docuerunt. Horum unus ita canit.

Seneca in
Agamemni.

*O regnorum magnis fallax
Fortuna bonis: in precipiti
Dubioq; nimis excelsa locas.
Nunquam placidam sceptrâ quietem,
Certumq; sui tenuère diem.
Alia ex alijs cura fatigat.
Vexatq; animos noua tempestat.
Non sic Libycis Syrtibus equor
Furit alternos voluere fluctus:
Non Euxini turget ab imis
Commota vadis vnda niuali
Vicina polo, ubi cerulejs
Immunis aquis lucida versat
Blaustra Bootes, vt precipites
Regum casus Fortuna rotat.*

Senec. lib.
epist. 8.

Sic Seneca canens. Seneca autem Philosophans ita loquitur: *Rectum iter, quod serò cognoni, & lassus errando, alijs monstro. Clamo, vitate, quæcunq; vulgò placent, quæ Casus attribuit: ad omne fortuitum bonum, suspiciosi pauidiq; subsistite. Et fera, & piscis, spe aliqua oblectante, decipitur. Munera ista Fortuna putatis? insidia sunt. Quisquis nostrum tutam agere vitam volet, quantum plurimum potest, ista viscata beneficia deuinet. In quibus hoc quoq; miserrimi fallimur, quòd habere nos putamus, habemur (quo sensu etiam viri diuitiarum, non diuitia virorum, in sacris, vocantur) In precipitia cursus iste deducit. Huius eminentis vitæ exitus, cadere est. Deinde ne resistere quidem licet, cum caput transuersos agere felicitas. Aut rectus sta, aut semel fuge. Itaque sapienter alta vitat, qui non vult altè cadere: Quidquid in-*

Psal. 75. 6.

altum Fortuna tulit, ruitura leuat. Hoc est Honor, hoc dignitas, hoc magnum nomen mortalium, omnium linguis & petulantia expositum: quod nullæ vnquam magnæ mentes magni fecerunt.

Senec. in
Agamemni.

De Constantino Magno D. Chrysofomus, ex oratione Flauiani hæc recitauit: *Fertur beatus Constantinus, effigie suâ quandoq; lapidata, multis ipsum instigantibus ad supplicium de auctoibus contumelia sumendum, & dicentibus, quòd omnem ipsius faciem saxis conuulerant: manu faciem palpans, & leuiter ridens, dixisse: Sed sanum quidem caput, sana verò & facies tota. Illi verò reueriti, & confusi, ab hoc iniquo*

S. Chrysoft.
hom. 20. ad
pop.

hoc iniquo destitit e confilio. Et hoc verbum hæcenus canunt omnes: nec tantum temporis labefecit, aut huius memoriã extinxit. Quot non sit hoc trophæis splendidius? Contempfit tantus Imperator contumeliam, ostenditque, se non fauciatum in statua sua. Idem nos cogitemus, si quis nomen nostrum verberat, quod æquè extra nos est, atque statua nostra.

Propiùs nos attingit bona corporis valetudo, neque est in nostra potestate, sentire, vel non sentire vim dolorésque morborum. De hoc argumento alibi dicturus, in pauca rem conferam. Philosophi quidem hanc salubrem vitæ formam iubent teneri, ut corpori tantum indulgeas, quantum bonæ valetudini satis est. Durius tamen censent tractandum, ne animo malè pereat. Cogitant enim in se, præter animum, nihil esse mirabile, cui magno nihil magnum est, nisi solus Deus; quoniam Deus magnus Dominus. Si ergo Deus magnus voluerit, eos ægrotare; nec ipsam morbis anteponunt sanitatem. Hæc sola illis caussa sufficit, Deum velle: quanquam & aliæ suppetunt. Nam, cum corpus languet, animus viget; illo patiente, virtus agit; & carnis damnum, mentis est lucrum; quæ nunquam est fortior contra voluptates, quàm cum homo ægrotat. Cum infirmior, tunc fortior sum, ait Apostolus. Hac de caussa Platonici dicuntur philosophaturi, in vallibus ac locis paludosis & insalubribus, habitauisse, ne, in luxuriante solo, etiam animus luxurians sapientiam repudiaret. Idem corporis frænum amârunt etiam Christianè philosophantes. Egidium memorat Fulbertus Carnotensis, ad Rhodani ostia, vitam solitariam egisse, cui, post longum & quotidianum precandi, vigilandi, abstinendique studium, aliud Deus cruciamentum superaddidit. Nam cum, inter siluas latens, Deum veneraretur supplex, sagitta, à venatoribus, in incertum missa, eum grauitè sauciauit. Accepto vulnere, non modò hirurgum aut medicinam corpori admittere noluit, sed etiam Dominum enixè rogauit, ne quando læsa caro sanaretur. Interpretabatur enim vulnus diuinitus inflictum, vulnus amoris; quod incuratum, corporis dolore, ab animo arceret voluptatis cogitationes.

Circuibat quidem IESVS, sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes malè habentes, varijs languoribus, & tormentis comprehensos, & qui demonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curauit eos:

§

nit eos:

XI.

Psal. 94. 3.

2. Cor. 12.

M. Marul.

1. 5. c. 4.

XII.

Matth. 4. 23.

uit eos: & alij quidem eum adibant, alios autem ipse adibat: alij sibi, alij alijs sanitatem impetrabant, utique recte: multi tamen inuenti sunt, qui morbos sanitati prætulerunt; & surdi, quàm audientes, cæci, quàm videntes; claudi, quàm ambulantes esse maluerunt. Sæpe enim multò satius est, surdum esse, quàm audire id, quod est absurdum; præstat, in oculis ferre cæcitatem, quàm vanitatem; consultius est, ad cælum claudicare, quàm talaria induere, & volare ad Infernum. Quæ & ipsa est doctrina Christi

Marci 9. 44.

dicentis: Si pes tuus scandalizat te, amputa illum: bonum est tibi claudum intrare in vitam æternam, quàm duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis. Item: si oculus tuus scandalizat te, eyce eum: bonum est tibi luseum introire in regnum Dei, quàm duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Quod ita cum alij multi viri præstantes, tum etiam Audomarus egregiè heroicèque sensit. Trans-

Sigebert. in
Chron. An.
Dom. 658.

ferebatur, Attrebat, ab Auberto Episcopo corpus S. Vedasti. Ade- rat tunc, cum alijs, etiam Audomarus Ternanensis Episcopus, præsenio, cæcus. Hic, tum præsentium Episcoporum precibus, tum S. Vedasti meritis, recepit vsum oculorum, rem utique alijs speratissimam. At ille longè iudicauit secius. Etenim egrè ferens, se liberatum esse à cecitate, quam pro salute sua sibi à Deo irmissam esse gaudebat, rursus ad votum suum excecatus est. Adeò non magnificit hoc corporis damnum, ut etiam in votis haberet.

XIII.

Magnæ sunt utilitates oculorum, iucunditas excellens; si tamen his hominem priuet Deus, solatio est, spes rerum longè iucundiorum, in cælo, videndarum; præterquam, quod quædam inuisa non posse videri, sit quædam voluptas. Pigmenius Romanus presbyter, vel ideirco, se oculis captum, æquo animo ferebat, ne quando illi Christianæ Ecclesiæ inimicos aspicere contingeret. Quod cum non ignoraret Iulianus Apostata Imperator, obuiam illi factus, per ludibrium, & magna ioci acerbitate illi dixit: *Gratias ago Dijs, ô Pigmeni, quòd te video. Cui ille respondit: Gratias ago Deo meo, quòd te non video. Tam igitur forti animo cæcitatem pertulit, quàm tyrannum contempsit. Debinc Martyrij corona donatus videre cepit, quæ oculus non vidit; & audire, quæ auris non audiuit; & intelligere, quæ in cor hominis non ascenderunt. Verùm quid mirum est, si potuit patienter ferre oculorum noctem, qui adeò fortiter mortem ipsam tolerauit? Animus Deo coniunctus corporis morbos non recusat, si martyria ipsa optat; quin, etiam in ipsiis morbis, reperit*

Sabellic. lib.
5. cap. 7.

suas

suas utilitates, commodaque videt, in ipsa cæcitate. Oculos perdidit, inquit ille, cui responsum est: *Quam multis cupiditatibus via incisa est, quam multis rebus carebis, quas ne videres, erudiendi erant. Non intelligis, partem innocentia cæcitate esse? Huic oculi adulterium monstrant, huic incestum, huic domum, quam concupiscat, huic urbem & mala omnia. Certè oculi irritamenta sunt vitiorum, & scelerum duces. Quæ non sunt accipienda in vituperium Conditoris, cuius admirabile & preciosum opus est oculus; sed ab illis in solatium considerantur, qui infirmitate aut cæcitate oculorum capti, non cæcam Deam id fecisse queruntur; sed ab eodem benefactore vero Deo alijs agnoscunt oculos claudi, alijs aperiri. Paria possunt, de alijs quoque corporum malis cogitari, paria de omni Fortunæ plaga, cuius immortale exemplum in S. Eustachio eiusque omni familia; & recentius, in Sosa eiusque generosa coniuge & toto comitatu, terra marique iactato, historici memorauerunt.*

Senec. lib. de remed. Fortunæ.

Quorum omnium inconstantissima felicitas, & toties rediens calamitas palam pronunciat, non in hac vita, sed alibi querendam esse veram felicitatem. *Magna hæc esse existimas, ait Philosophus, que relicturus es: & cum proposuisti tibi illam securitatem, ad quam transurus es, retinet te huius vitæ, à qua recessurus es, fulgor, tanquam in sordida & obscura casurum. Erras, Lucili; ex hac vita ad illam ascenditur. Quod interest inter splendorem & lucem, cum hac certam originem habet, ac suam, ille niteat alieno: hoc inter hanc vitam & illam. Hæc quia fulgore extrinsecus veniente percussa est, crassam illi statim umbram faciet, quisquis obstiterit: illa verò suo lumine illustris est. Nequit ergo obscurari. Verè ille ipsa Fortuna cæcior est, qui splendorem luci anteponit; fugit enim lucem, ut diem vesperitiliones, qui noctu in gladij fulgorem incurrunt. Fallit fulgor, lux ostendit, quod verum est bonum. Et, iudice Augustino, idèò Deus felicitatibus terrenis amaritudines miscet, ut alia queratur felicitas, cuius dulcedo non fallat.*

XIV. Senec. lib. I. epist. 21.

S. Aug. l. 2. de Verbis Dom. serm. 29.

C A P V T XXXIII.

Quenam, in Fortuna casibus, è Seneca peti possint, contra impatientiam, remedia?

Vdiuimus Augustinum docentem, quo pacto, humanæ felicitatis iactura parui æstimanda sit; quod etiam Seneca, Plutarchus, Petrarca, Bocatius aliique com-

I.

S f 2

plu-